बजार अवलोकन–१३

निम्न संस्थाहरूद्वारा संयुक्त रूपमा प्रकाशित:

- विश्व खाद्य कार्यक्रम, खाद्य सुरक्षा अनुगमन तथा विश्लेषण प्रणाली
- कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय, कृषि विभाग, कृषि व्यवसाय प्रबर्द्धन तथा बजार विकास निर्देशनालय
- नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघ, कृषि उद्यम केन्द्र
- उपभोक्ता हित संरक्षण मञ्च

बजार अवलोकन

२०६६ बैशाख १५ (अप्रिल २००९)

प्रमुख बुँदाहरू

- **यो महिना ग्रामीण बजारमा खाद्य आपूर्तिको कमी गम्भीर चिन्ताको विषय रहृयो । गाउँघरका धेरै बजारहरू लगातार दुई महिनादेखिको बन्द, हड्ताल र इन्धन आपूर्तिमा कमीका कारण अत्यन्त गम्भीर खाद्य अभावबाट गुज्रिरहेका छन् ।**
- **चैत महिनामा देशव्यापी रूपमा मुख्य खाद्यवस्तुहरूको मूल्य उच्च रहेपनि गत महिनाको तुलनामा सामान्यत: स्थिर रहृयो ।**
- **केही खाद्यवस्तुको मूल्यवृद्धि विशेष चिन्ताको विषय रहेको छ । हालै प्रकाशित मुद्रास्फीतिको वार्षिक तथ्याङ्कले गएको वर्ष २०६५ मा चिनीको मूल्यमा ५३ प्रतिशत तथा तरकारीको मूल्यमा २४.६ प्रतिशतको वृद्धि देखाएको छ ।**

राष्ट्रिय बजारको स्थिति

मूल्य

- चैत महिनामा मुख्य खाद्यवस्तुहरुको देशव्यापी मूल्य उच्च, तर स्थिर रहृयो । चामल, गहुँको पीठो, मास र खाने तेलको मूल्यमा अघिल्लो महिनाको तुलनामा खासै फेरबदल भएन ।
- १८ महिनादेखि खाद्यवस्तुमा उच्च मूल्यवृद्धि हुन शुरु गरेको नेपालमा मुख्य खाद्यवस्तुहरूको भाउ छिमेकी देशहरूको तुलनामा अत्यन्त धेरै बढेको छ । यस अवधिमा चामलको मूल्य १९ प्रतिशत, तोरीको तेलको मूल्य ३० प्रतिशत र मुसुरोको दालको मूल्य ३७ प्रतिशतले बढ्यो ।
- यो महिना चिनी र तरकारीको मूल्यमा भएको लगातार वृद्धि प्रमुख चासोको विषय बनेको छ । हालै प्रकाशित मुद्रास्फीतिको वार्षिक तथ्याङ्कले गएको वर्ष २०६५ मा चिनीको मूल्यमा ५३ प्रतिशत तथा तरकारीको मूल्यमा २४.६ प्रतिशतको वृद्धि देखाएको छ ।
- तरकारीजन्य उत्पादनहरू सडेगलेर जान सक्ने हुँदा तिनमा हुने मूल्यवृद्धि धेरै हदसम्म आपूर्तिमा आउने अवरोधसँग पनि सम्बन्धित हुने गर्दछ ।

आपूर्ति

- चैत महिनामा खाद्य आपुर्तिमा भएको अवरोध ग्रामीण बजारको लागि प्रमुख चिन्ताको विषय रहृयो ।
- चैतको शुरुको आपूर्ति अघिल्लो महिना तराईमा भएको १३ दिनको बन्दबाट प्रभावित थियो । पहिलो दुई साताको आपूर्ति स्थितिमा केही सुधार आएपछि गत महिना ४० प्रतिशत पहाडी बजारमा देखिएको मोटो चामलको अपर्याप्त आपूर्ति चैत्र मध्यसम्ममा २८ प्रतिशत बजारमा मात्र देखापरेको थियो ।
- तराईमै बैशाखमा थारु समूहबाट भएको बन्दले पुन: खाद्य आपूर्ति अवरुद्ध भएको छ र ग्रामीण बजारहरू लगातार दुई महिनादेखि गम्भीर खाद्य अभावबाट गुज्रिरहेका छन् ।
- उसैपनि कमजोर आपूर्ति व्यवस्थालाई इन्धनको कमीले झन् बिगारेको छ । शुरुमा भारतको आमनिर्वाचनको सिलसिलामा सिमा बन्द गरिएकोले इन्धन आपूर्ति अवरुद्ध भएको थियो भने अहिले खुलेपछि तराईको बन्दले समस्यालाई अरू चर्काएको छ ।
- चैतको अधिकांश समय काठमाडौंमा इन्धन या त उपलब्ध नै भएन, या मोटर-मोटरसाइकलहरूले थोरै परिमाणका लागि पनि लामो लाइन बस्नु पर्‍यो । विश्व खाद्य कार्यक्रमले सर्वेक्षण गरेका केही व्यापारीहरूका अनुसार, इन्धनको अभावले नेपालभरि नै खाद्य ढुवानीमा समस्या उत्पन्न गरेको छ । खाद्यवस्तु बजारमा पुऱ्याउन सकिएको छैन ।

आगामी महिनामा बजारको लक्षण

- यो महिना कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय, विश्व खाद्य कार्यक्रम र खाद्य तथा कृषि सङ्गठनले संयुक्त रूपमा कृषिबालीको अवस्था मूल्याङ्कन गर्दैछन् । यसको नतीजाबाट हिउँदे बालीमा आएको ह्रासले गर्दा थप २० लाख जनताले गम्भीर खाद्य असुरक्षाको सामना गर्नुपर्ने विश्व खाद्य कार्यक्रमको प्रारम्भिक विश्लेषणलाई बल पुग्ने देखिन्छ । साथै हाल लगाइएको मकै र आलु बालीको उत्पादन पनि नराम्रो हुने सम्भावना देखिएको छ ।
- बन्दले आगामी महिना पनि बजार आपूर्ति र खाद्यवस्तुको मूल्यमा प्रभाव पारिरहने देखिएको छ । उत्पादनमा ह्रासले आपूर्ति समस्यालाई अरू बढाउनेछ ।

मूल्यमा अत्यधिक उतार-चढाव भएको बजार तथा खाद्यवस्तु

मुख्य खाद्यवस्तुहरूको खुद्रा मूल्यमा अधिकतम कमी

खाद्यवस्तु/जिल्ला	मूल्य (नेरु प्रति केजी/लि.)	परिवर्तन १ महिना	विश्लेषण
खाने तेल भटमासको तेल	औसत ११७	६%	मुख्य बजार र तराईका सहायक बजारमा मूल्यमा उल्लेख्य कटौति देखियो । यसले आगामी महिनाहरूमा देशव्यापी मूल्य घट्ने संकेत पनि गरेको छ । तेलजन्य वस्तुको मूल्यमा भएको कमी अन्तर्राष्ट्रिय कारणसँग पनि गाँसिएको छ ।

मुख्य खाद्यवस्तुहरूको खुद्रा मूल्यमा अधिकतम बृद्धि

खाद्यवस्तु/जिल्ला	मूल्य (नेरु प्रति केजी/लि.)	परिवर्तन १ महिना	विश्लेषण
सबै वस्तु दैलेख	-	औसत ५-१५%	भारतीय सीमावर्ती बजारबाट हुने आपूर्तिमा कमी आउनु ।
चिनी			
सप्तरी	५१	२१%	उत्पादनमा कमी तथा अप्रतिस्पर्धी व्यवहारको निरन्तरता ।
सिरहा	५१	२१%	

१२ महिनाको औसत मूल्य

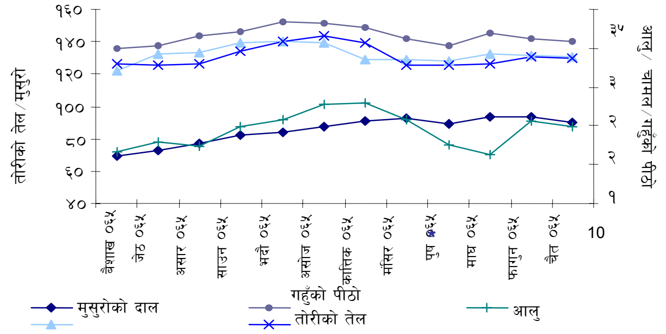

मूल्यमा परिवर्तन (%)

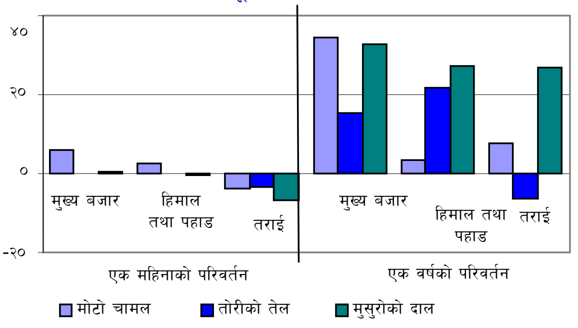

बजार अवलोकन विश्व खाद्य कार्यक्रम, नेपालले कृषि व्यवसाय प्रवर्धन तथा बजार विकास निर्देशनालय, नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघ र उपभोक्ता हित संरक्षण मञ्चको सहकार्यमा प्रकाशित गरेको हो । यो खाद्यवस्तुको मूल्य तथा बजार स्थितिबारे समयमै सही सूचना प्रदान गर्न र सचेत गराउन गरिएको एउटा प्रयास हो ।

खाद्य सुरक्षा अनुगमन तथा विश्लेषण प्रणालीद्वारा प्रकाशित सम्पूर्ण सामग्रीहरू नेपालमा राष्ट्रसंघको सूचना प्रणाली (www.un.org.np) अथवा विश्व खाद्य कार्यक्रमको वेबसाइट www.wfp.org/odan मा पनि उपलब्ध छन् ।

थप जानकारीको लागि कृपया सम्पर्क गनुहोस्: खाद्य सुरक्षा अनुगमन तथा विश्लेषण इकाई, संयुक्त राष्ट्रसंघ, विश्व खाद्य कार्यक्रम, पाटन ढोका सडक, ललितपुर, पो. ब. नं. १०७, टेलिफोन: (०१) ५५४२६०७, एक्सटेन्सन: २४२०-५

मुख्य खाद्यवस्तुहरूको देशव्यापी खुद्रा मूल्य

बजार	मुख्य खाद्यवस्तु	हालको मूल्य (नेरु प्रति केजी/लि.)	मूल्यमा परिवर्तन (%)* १ महिना	३ महिना	१ वर्ष	औसत मासिक परिवर्तन १ महिना	३ महिना	१वर्ष
मुख्य उपभोक्ता बजार								
काठमाडौं	मोटो चामल	३७.०	८.८	-७.५	२३.३	▲	▼	▲
	गहुँको पीठो	२७.०	०.०	-२१.७	-१०.०	▶	▼	▶
	भटमासकोतेल	९०.०	-२०.४	-२८.०	-२६.५	▼	▼	▼
	कुखुराको मासु	२०५.०	२४.२	२२.४	२९.१	▲	▲	▲
	तोरीको तेल	१३५.०	६.३	१.९	३.६	▲	▶	▶
	मास	८५.०	०.०	-०.६	१६.४	▶	▶	▲
	मुसुरो	१००.०	३.१	२.६	३३.३	▶	▶	▲
	रातो आलु	२१.०	५.०	१३.५	४0।0	▶	▲	▲
पोखरा	मोटो चामल	३५.०	२.९	-५.४	४५.९	▶	▶	▲
	गहुँको पीठो	२८.०	०.०	०.०	०.०	▶	▶	▶
	भटमासकोतेल	११०.०	-२१.४	-१५.४	१६.९	▼	▼	▲
	कुखुराको मासु	२००.०	०.०	-१४.९	६.३	▶	▼	▶
	तोरीको तेल	१२५.०	-६.७	-९.७	२७.३	▼	▶	▲
	मास	८०.०	११.१	०.०	०.०	▲	▶	▶
	मुसुरो	९८.०	-२.०	-२.०	३२.२	▶	▶	▲
	रातो आलु	२४.०	३३.३	२३.१	-	▲	▲	-
क्षेत्रीय तराई बजार								
विराटनगर	मोटो चामल	२२.५	-६.३	-६.३	१.४	▼	▶	▶
	गहुँको पीठो	२५.०	४.२	-७.४	-८.८	▶	▶	▶
	भटमासकोतेल	११२.०	-५.१	-२.६	-१८.८	▼	▶	▼
	कुखुराको मासु	१८०.०	२.९	-७.७	१.१	▶	▶	▶
	तोरीको तेल	१२५.०	-१.६	-२.०	-३.८	▶	▶	▶
	मास	७०.०	-५.४	-७.६	१६.७	▼	▶	▲
	मुसुरो	८२.०	-८.९	८.३	१७.१	▼	▶	▲
	रातो आलु	१२.०	२०.०	-९.४	-	▲	▶	-
वीरगंज	मोटो चामल	२४.४	१.७	८.०	०.१	▶	▶	▶
	गहुँको पीठो	२३.०	०.०	११.१	-१०.९	▶	▲	▶
	भटमासकोतेल	११०.०	०.०	०.०	-१६.२	▶	▶	▼
	कुखुराको मासु	१८०.०	०.०	०.०	२८.६	▶	▶	▲
	तोरीको तेल	१२०.०	-४.०	-३.२	-१३.४	▶	▶	▶
	मास	७४.०	२.८	५.४	२२.५	▶	▶	▲
	मुसुरो	९०.०	०.०	-	३१.६	▶	-	▲
	रातो आलु	१४.०	१६.७	२७.३	४०.०	▲	▲	▲
नेपालगंज	मोटो चामल	२४.०	-४.०	१४.३	४.३	▶	▲	▶
	गहुँको पीठो	२३.०	-६.१	१२.२	१५.०	▼	▲	▶
	भटमासकोतेल	११५.०	-११.५	-२.८	४५.६	▼	▶	▲
	कुखुराको मासु	१८०.०	-१.१	-२.७	१२.५	▶	▶	▶
	तोरीको तेल	१२०.०	-११.१	-७.७	-७.७	▼	▶	▶
	मास	७०.०	-६.७	९.४	-४.८	▼	▶	▶
	मुसुरो	७५.०	-२१.१	-११.८	२५.०	▼	▼	▲
	रातो आलु	१६.०	-२०.०	७७.८	-	▼	▲	-
धनगढी	मोटो चामल	२५.०	-३.८	१३.६	३१.६	▶	▲	▲
	गहुँको पीठो	२३.०	४.५	२७.८	१२.२	▶	▲	▶
	भटमासकोतेल	११५.०	४.५	३५.३	७०.४	▶	▲	▲
	कुखुराको मासु	१८५.०	२.८	-७.५	२५.४	▶	▶	▲
	तोरीको तेल	१३०.०	०.०	३०.०	-३.७	▶	▲	▶
	मास	८२.०	२.५	२६.२	-१.८	▶	▲	▶
	मुसुरो	९५.०	-५.०	५.६	३७.७	▶	▶	▲
	रातो आलु	१३.०	०.०	१८.२	-	▶	▲	-

* मूल्यमा भएको परिवर्तन प्राप्त तथ्याङ्कमा आधारित छ। बितेको महिनाको बजार अवलोकनपछि प्राप्त तथ्याङ्कलाई अघिल्लो महिनाको मूल्यमा मिल्नेगरी समावेश गरिएको छ।

+ जिल्लाको खुला बजारमा चामल प्राय: नहुने भएकोले यो नेपाल खाद्य संस्थानको अनुदान प्राप्त चामलको मूल्य हो।

▲ मूल्यमा सामान्य परिवर्तन भन्दा वृद्धि

▶ सामान्य परिवर्तन

▼ सामान्य परिवर्तन भन्दा कमी

मूल्य एक महिनामा पाँच प्रतिशत, तीन महिनामा १० प्रतिशत अथवा एक वर्षमा १५ प्रतिशतसम्म परिवर्तन भएमा त्यसलाई सामान्य मानिएको छ।

यस रिपोर्टमा उल्लेख भएको सबै मूल्य तथा विश्लेषण २०६५ चैत्र ३० सम्मको तथ्याङ्कमा आधारित छ।

बजार	मुख्य खाद्यवस्तु	हालको मूल्य (नेरु प्रति केजी/लि.)	मूल्यमा परिवर्तन (%)* १ महिना	३ महिना	१ वर्ष	औसत मासिक परिवर्तन १महिना	३महिना	१वर्ष
भैरहवा	मोटो चामल	२४.०	-७.७	-४.०	०.०	▼	▶	▶
	गहुँको पीठो	२४.०	-४.०	०.०	०.०	▶	▶	▶
	भटमासकोतेल	१२०.०	४.३	०.०	-१७.८	▶	▶	▼
	कुखुराको मासु	१७०.०	६.३	०.०	३०.१	▲	▶	▲
	तोरीको तेल	१५०.०	०.०	०.०	-२.३	▶	▶	▶
	मास	७०.०	०.०	०.०	३.७	▶	▶	▶
	मुसुरो	९०.०	०.०	-८.२	२२.४	▶	▶	▲
	रातो आलु	१९.०	४६.२	१३७.५	-	▲	▲	-
सडक पुगेका हिमाली तथा पहाडी बजार								
धनकुटा	मोटो चामल	२५.०	०.०	४.२	-३.८	▶	▶	▶
	गहुँको पीठो	२८.०	०.०	५.७	-१५.२	▶	▶	▼
	भटमासकोतेल	१२०.०	०.०	-७.७	-१५.०	▶	▶	▼
	कुखुराको मासु	२४८.०	८.८	-०.८	५५.०	▲	▶	▲
	मास	८५.०	०.०	-०.६	६.३	▶	▶	▶
	मुसुरो	९८.०	०.०	५.९	५०.८	▶	▶	▲
	रातो आलु	२०.०	११.१	११.१	३३.३	▲	▲	▲
रोल्पा	मोटो चामल	२६.५	-१.९	१.९	१.९	▶	▶	▶
	गहुँको पीठो	३२.०	-३.०	०.०	६.७	▶	▶	▶
	भटमासकोतेल	१३२.०	-२.२	-२.२	१२.३	▶	▶	▶
	कुखुराको मासु	२००.०	०.०	-१.२	२५.०	▶	▶	▲
	मास	९०.०	-२.२	५.९	२०.०	▶	▶	▲
	मुसुरो	९७.०	१.०	७.८	३२.९	▶	▶	▲
	रातो आलु	२५.०	-१६.७	०.०	-	▼	▶	-
साँफेबगर	मोटो चामल	२९.०	३.६	१६.०	-१७.१	▶	▲	▼
	गहुँको पीठो	३२.०	३.२	६.७	०.०	▶	▶	▶
	कुखुराको मासु	१९८.०	३.१	-२०.८	-१.०	▶	▼	▶
	मास	८५.०	३.७	६.३	०.०	▶	▶	▶
	मुसुरो	८८.०	३.५	१०.०	२५.७	▶	▶	▶
	रातो आलु	३०.०	-२८.६	-२५.०	-३३.३	▼	▼	▼
जुम्ला	मोटो चामल	४५.०	-४.३	०.०	२८.६	▶	▶	▲
	गहुँको पीठो	५०.०	-३.८	११.१	८.७	▶	▲	▶
	भटमासकोतेल	१५०.०	०.०	०.०	३६.४	▶	▶	▲
	कुखुराको मासु	२७०.०	३.८	३.८	८.०	▶	▶	▶
	मास	७०.०	-२.८	-३.४	-१२.५	▶	▶	▶
	मुसुरो	८०.०	-५.९	-०.६	०.०	▼	▶	▶
	रातो आलु	३०.०	६६.७	५०.०	१००	▼	▲	▲
सडक नपुगेका हिमाली तथा पहाडी बजार								
हुम्ला	मोटो चामल +	४०.०	१४.३	०.०	२९.०	▲	▶	▲
	गहुँको पीठो	१६०.०	०.०	०.०	३३.३	▶	▶	▲
	भटमासकोतेल	२८०.०	०.०	०.०	४३.६	▶	▶	▲
	सिमी	५०.०	०.०	०.०	-	▶	▶	-
	रातो आलु	४०.०	३३.३	१००.०	-	▲	▲	-
डोल्पा	मोटो चामल	७०.०	०.०	-१२.५	७.७	▶	▼	▶
	गहुँको पीठो	९०.०	०.०	०.०	-१०.०	▶	▶	▶
	भटमासकोतेल	२००.०	०.०	०.०	११.१	▶	▶	▶
	सिमी	१००.०	११.१	-१६.७	-	▲	▼	-
	मास	१३०.०	०.०	-१३.३	-	▶	▼	-
	मुसुरो	१७०.०	०.०	-५.६	-	▶	▶	-
	रातो आलु	३०.०	२०.०	०.०	-	▲	▶	-
बाजुरा	मोटो चामल	२९.०	७.४	-२३.७	-२३.७	▲	▼	▼
	गहुँको पीठो	४०.०	४.८	-७.०	-११.१	▶	▶	▶
	मुसुरो	११०.०	०.०	१०.०	-	▶	▶	-
	रातो आलु	३०.०	-१४.७	०.०	-	▼	▶	-